

ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА

Резолюція Європарламенту щодо України:

роль громадянського суспільства, нагальність
довкіллевих реформ та “зелена” ВЕС на полонині Руна

Резолюція Європарламенту щодо України: роль громадянського суспільства, нагальність довіллевих реформ та “зелена” БЕС на полонині Руна

Резолюцією Парламенту ЄС від 8 липня 2026 року було схвалено звіт Єврокомісії по Україні за 2025 рік. Близько 30 сторінок детального тексту з успіхами та халепами України, з важливими датами та подіями, та не зовсім зручними темами. Наскрізною ниткою через весь документ проходить питання ролі громадянського суспільства у стійкості та відбудові, в формуванні демократичного суспільства, в управлінні та контролі за інвестиціями, в антикорупційних заходах та реформах, в моніторингу євроінтеграційного поступу.

Розділ VIII цього документа присвячений ролі громадськості, важливості цієї ролі в сталій післявоєнній відбудові, в моніторингу фінансової допомоги від ЄС та моніторингу якісного проведення реформ. ЄС згадує виклики для громадянського суспільства у формі політичного тиску та закликає Україну прийняти новий Закон “Про звернення громадян”.

Розділ XIII стосується Енергетики, транспорту та сталого розвитку і містить досить цікаві оцінки з боку ЄС наших планів, зокрема, в сфері енергетики. Відзначено прогрес України в сфері реформ енергетичного сектору, попри постійні атаки на енергетику з боку агресора. Відмічено необхідність використання потенціалу України в сфері розвитку відновлювальних джерел енергії та необхідності інвестицій в цю сферу. В п.107 ЄС закликає Україну використовувати відбудову за принципом *build back better* із використанням кліматично-дружніх технологій, інвестицій у відновлювальні джерела енергії та енергоефективність.

Ще одним важливим сигналом з боку Європейського парламенту є пункт 106, у якому депутати звертають увагу на запит України щодо тимчасового застосування винятку (*force majeure*) при запровадженні механізму вуглецевого коригування імпорту (*Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM*). Європарламент визнає, що повномасштабна війна суттєво обмежила можливості української промисловості здійснювати декарбонізацію та модернізацію виробництва, а тому закликає Європейську комісію провести консультації з Україною для пошуку взаємоприйняттого тимчасового рішення. Це є важливим політичним сигналом про готовність ЄС враховувати безпрецедентні обставини війни під час реалізації своєї кліматичної політики та не допустити, щоб механізми Європейського зеленого курсу стали додатковим бар'єром для українських виробників у період воєнної агресії РФ. Водночас мова не йде про відмову від кліматичних зобов'язань України, а лише про тимчасову адаптацію правил до умов форс-мажору.

Водночас Європейський парламент чітко підкреслює, що така гнучкість має поєднуватися зі стратегічним курсом на “зелену” післявоєнну відбудову. Саме тому пункт 107 містить одну з найважливіших рекомендацій XIII розділу: “Україна повинна використовувати процес відновлення як можливість побудувати сучасну, кліматично нейтральну та енергоефективну економіку. ЄС закликає максимально впроваджувати найкращі доступні кліматично дружні технології, інвестувати кошти програми *Ukraine Facility* насамперед у розвиток відновлюваних джерел енергії та енергоефективності, а також продовжувати

виконання зобов'язань у рамках Енергетичного Співтовариства.” Особливо важливо, що Європарламент пов'язує фінансування відбудови не лише з фізичним відновленням інфраструктури, а й із проведенням структурних реформ енергетичного сектору, включаючи завершення [анбандлінгу](#) регіональних операторів розподілу електроенергії. Це ще раз підтверджує, що для ЄС повоєнна відбудова України є не поверненням до довоєнного стану, а можливістю прискорити інтеграцію до внутрішнього енергетичного ринку Європейського Союзу та виконання кліматичних і довкіллевих зобов'язань.

У п.109 ЄС нагадує Україні, що дотримання екологічних стандартів під час реалізації енергетичних та транспортних проєктів є критично важливим, а підтримка Європейським Союзом відбудови за принципом *build back better* має базуватися на екологічній та соціальній сталості. Також ЄС та країни-члени мають сприяти Україні у пришвидшенні наближення національного законодавства до довкіллевих *acquis* ЄС. Для цієї цілі важлива фінансова та експертна допомога.

У п.110 ЄС підкреслює ті складні довкіллеві виклики, з якими зустрічається Україна через триваючу війну та продовження цього військового конфлікту (забруднення ґрунтів та вод, деградація екосистем та тиск на природні ресурси, втрати біорізноманіття, знищення лісів та степів, водно-болотних угідь. Для цього ЄС нагадує нам про важливість інтеграції збереження довкілля та сталості в процеси відбудови та відновлення. ЄС закликає до посилення урядування в сфері збереження довкілля, покращення екологічного моніторингу та ефективного застосування ОВД та СЕО у відповідності до актів ЄС, охоплених розділом 27 переговорного процесу.

Попри це, у п.111 ЄС висловлює стурбованість розвитком проєкту спорудження об'єктів вітрогенерації на заході України в Карпатському регіоні на природоохоронних гірських територіях, в першу чергу спорудження ВЕС із 30 віротурбін на полонині Руна. Незважаючи на те, що вітрова енергетика забезпечує більш стабільну та сталу альтернативу викопному паливу, Україна повинна використовувати свій високий вітровий потенціал поза цінними природоохоронними територіями. На думку Європарламенту, виробництво зеленої електроенергії та збереження природи не має бути взаємовиключними, адже в Україні є визначені території, які придатні для розвитку альтернативної енергетичної інфраструктури, і які не містять унікальні оселища, праліси, та мають розвинену дорожню інфраструктуру.

Таке чудове формулювання Європейських парламентарів та членів ЄК свідчить про те, що вони також поділяють основні застереження представників природоохоронної громадськості України щодо забудови високогірних територій Карпат ВЕСами та чують громадськість, на відміну від гібридного Мінекономіки та Закарпатської ОВА і місцевих рад.

Карпати не повинні бути знищені під егідою енергетичної безпеки та стійкості регіонів. Процедура ОВД не може визнавати знищення червонокнижних видів та оселищ із Бернської конвенції допустимою діяльністю. А при визначенні альтернатив таким проєктам ВЕСів мають братися до уваги також доступність території, наявність доріг та близький доступ до загальної енергетичної мережі.

Містить цей документ і “ложку дьогтю”. У п.105 ЄС назвала плани закупівлі двох старих російських реакторів ВВЕР-1000 в Болгарії стратегічно важливими. В Україні ця подія вже встигла обрости корупційними скандалами. ЄС вважає, що така купівля допоможе покращити відносини між Україною та Болгарією, а також Чорноморськими країнами загалом, буде сприяти інтеграції енергетики України до енергетичної системи ЄС. Насправді з цим проєктом не все так однозначно, і в суспільства існує недовіра до діяльності Енергоатому, який планує добудовувати Хмельницьку АЕС саме із цими енергоблоками, недовіра до доцільності такого будівництва в часи війни та численні питання щодо стану цього досить застарілого обладнання та можливості безпечного використання після 15 років його зберігання в невідомих умовах в Болгарії. Отож, питань дуже багато до даного проєкту, і сума угоди між Україною та Болгарією є не визначеною. АЕС на сьогодні через дії росії стали об’єктом ядерного тероризму і шантажу, тому чи безпечно збільшувати свій атомний потенціал, маючи невірноваженого та байдужого до міжнародного права сусіда, та ще й під час війни?

На окрему увагу в документі Європарламенту заслуговує питання відповідальності агресора за шкоду, в тому числі шкоду довкіллю, і питання репарацій Україні. У п. J перелічуються всі ініціативи на міжнародному рівні, які мають призвести до відповідальності росії за міжнародні злочини, вчинені в Україні, та висловлюється підтримка Європейським Союзом та партнерами України її права на повну репарацію збитків, що завдані в результаті незаконних дій росії. Також ЄС працює на тим, щоб стати членом-засновником спеціального Трибуналу щодо злочину агресії проти України. У розділі II Європарламент закликає до швидкої ратифікації угоди про Міжнародну компенсаційну комісію та заохочує до більш активної підтримки зусиль України зі збору та збереженні доказів воєнних злочинів росії, включаючи значну підтримку в плані фінансової, технічної та криміналістичної допомоги правоохоронним органам, що займаються розслідуванням воєнних злочинів росії.

У п. D. є згадка про шкоду довкіллю, спричинену росією за останні 4 роки, яка має нищівні наслідки для природних ресурсів, критичних екосистем, народу України, його засобів до існування та безпеки. Також документ згадує таке поняття як зелена відбудова (green recovery), яка має на меті мінімізувати завдану війною шкоду довкіллю та налаштуванню України на новий шлях екологічної та соціальної сталості у відповідності до довкіллевого законодавства ЄС. Природоохоронна громадськість не може не вітати таку позицію. Втім вона потребує уточнення: значна шкода довкіллю завдається не протягом останніх 4 років, а протягом 12 років, починаючи з 2014 -го.

Ми дякуємо європейським політикам та чиновникам за таку детальну увагу до довкіллевих проблем та критику слабого прогресу в прийнятті довкіллевого законодавства згідно з розділом 27, а також за постійну підтримку дипломатичних процесів, пов’язаних із притягненням агресора до відповідальності та забезпеченням відбудови України у відповідності до принципу *build back better*.

У свою чергу, ми хочемо наголосити, що прийняття законодавства в довкіллевій сфері вимагає серйозних зусиль, і наявності окремого міністерства, що буде спрямовувати

достатні людські ресурси та політичну волю, щоб наздогнати всі строки та показати ефективне прийняття та впровадження прийнятих законодавчих актів.